

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na očno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoltijo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat tatisne 15 kr.

Vsebina. Posiv. (1.) — „Pedagogičsko društvo“ s sedežem v Krškem. — O rabi navorja. — Logika. — Pospešujmo branje dobrih bukev med Slovenci. — Dopisi. — Razne stvari. — Posiv. (2.) — Tečaji.

Poziv!

Duševni in materijelni napredek národa je le mogoč na podlagi dobre, domače in šolske vzgoje. V to treba narod ustno in pismeno poučevati tudi izven šole, kar se najlažje doseže po društvih in z razširjevanjem primernih spisov. V zadnjem obziru pa nam pomanjkuje slovenske *pedagogične literature*.

Da se temu nekoliko pomore, ustanovilo se je

„Pedagogičsko društvo“

za učitelje in šolske prijatelje, s sedežem v Krškem.

Namen temu društvu je poleg nadaljnega izobraževanja učiteljev — sosebno teženje po tem, da se v vseh stanovih národa probudi zanimanje in volja za pravo vzgojo in za potrební pouk mladine.

Ta namen se ima doseči sosebno a) z večkratnim zborovanjem društva v različnih krajih, kjer se bode v pričo národa popularno razpravljalo o šoli in demu ter o njenih vzajemnih odnošajih s posebnim obzirom na boljšo vzgojo mladine; b) s priobčevanjem primernih spisov v posebnem glasilu, v „*Pedagogičnem letniku*“, kateri se bode brezplačno delil društvnikom.

V „*Pedagogičnem letniku*“ se ima polagoma priobčiti tudi tako potrebna in pogrešana slovenska „*Pedagogika*“.

Primeren del čistega dohodka se bode izročal „Društvu sv. Cirila in Metoda v Ljbnljani“.

Podpisani odbor se s tem obrača do vseh učiteljev in šolskih prijateljev s prošnjo, da s svojim obilim pristopom omogočije izvršitev te vzvišene ideje. Letni denesek iznaša 1 gld.

P. n. pedagogični in drugi pisatelji se uljudno prosijo, da blagoizvolijo društveno namero podpirati s primernimi spisi za „*Pedagogični letnik*“. Le-ti rokopisi, kakor tudi doneski, naj se blagovoljno pošiljajo odboru „*Pedagogičskega društva*“ v Krškem.

V Krškem, dne 8. avgusta 1886.

Fr. Gabršek,
prvosednik.

J. Ravnikar,
tajnik.

„Pedagogičsko društvo“ s sedežem v Krškem.

„Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud ti nebo blagoslovi!“
Gregorčič.

To geslo našega pesnika so si domoljubni učitelji na Krškem pri vstavitvi tako potrebnega društva napisali na barjak svoj, kajti vsak zaveden slovenski domoljub bitko čuti, da smo Slovenci na pedagogično slovstvenem polju daleč, daleč zaostali za družimi narodi vzlasti za svojimi brati Hrvati na jugu in Čehi na severu. Temu nekoliko opomoči, so krški učitelji sklenili vstanoviti novo društvo. „Pedagogičsko društvo“ za učitelje in šolske prijatelje s sedežem v Krškem.

Pred vsem bode društvo imelo pred očmi: a) *razvitok slovenskega pedagogičnega slovstva* in b) *izboljšanje zanemarjene domače vzgoje*. Gotovo podvzetje, ki zasluži od strani zavedenega slovenskega občinstva vsestranske podpore.

Društvo deluje še-le malo časa, a zabilježiti moram s zadovoljnostjo, da prav uspešno, kakor smo videli pri prvem občnem zboru, o katerem naj mi bo dovoljeno č. „Popotnik“-ovim bralcem kaj več poročati.

Na povabilo začasnega društvenega odbora se je dne 2. avgusta na vrtu gostilničarja g. Janeža sešlo 39 pravih, 6 podpornih udov in nekaj družega občinstva. Ket vladni komisar je bil prisoten ves čas zborovanja okrajni glavar krški sam, g. H. Veiglein, ki je tudi k društvu pristopil.

Okoli 3. ure popoldne zborovanje otvori začasni predsednik g. Fr. Gabršek ter vse došle ude in neude prav pristrčno nazdravi ter jim pokliče: „dobro došli!“ Na dalje g. Gabršek poroča o dosedanjem delovanju društvenega odbora. Tu on povdarja, kakošen namen ima sploh in v obče to društvo, namreč: skrbelo bode v prvej vrsti, da se oživi slovenska pedagogična literatura in da se združi šolska vzgoja z domačo na boljše podlagi. A društvo ima poleg tega še drugi vzvišen namen in sicer: čisti preostanek, ki ga bode imelo, dobi družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Po tem takem, ker društvo združuje dvojni koristen namen, zasluži tem večje podpore. Gospod poročevalec še omenja, da ima društvo do sedaj že okoli 50 glđ. čistih dohodkov, ki se bodo pozneje vporabili va izdavanje tako koristnega in pogrešanega „Pedagogičnega letnika“. Za ta kratek čas odborovega delovanja gotovo lep napredek! Danes, ko to pišem, že društvo šteje 60 udov; sleherni dan se oglasi kak nov pravi ali pa podporni ud.

Za poročilom o društvenem delovanju pride na vrsto razgovor o izboljšanju materijelnih dohodkov učiteljstva za Kranjsko. Ker je pa začasni tajnik društvu, gosp. Ravnikar o tem govoril in stavil primerne nasvete pri letošnjem okrajnem učiteljskem skupščini, je bila ta točka odložena za poznejši čas.

K naslednji in za naše društvo najvažnejši točki: izdavanje „Pedagogičnega letnika“, se oglasi meščanski učitelj g. Jos. Bezljaj. Predno preide k stvari samej, pove na kratko, kako in s kakim uspehom je slovensko pedagogično slovstvo do današnjega časa napredovalo. Toda — tako je nadaljeval g. Bezljaj — Slovenci nikakor ne moremo biti ponosni, tikajoč se razitka domače pedagogike! Pokojni vladika, naš nepozabljivi A. M. Slomšek, je bil jedini, ki

je oral ledino na tem polju ter tudi za tiste čase dovolj vspešno deloval. Za njim se ni nič storilo, ali pa prav malo! Poglejmo svoje sokrivne brate Hrvate in Čehe, koliko so ti storili v novejšem času za povzdigo pedagogične literature in koliko mi?? Naše slovstvo na tem polju, smem smelo trditi, je z malenkostnimi izjemami do dandanes spalo spanje pravičnega, kar gotovo ni častno za nas! Da se tem nekaj v okom pride, bode odbor „Pedagogičskega društva“ s sodelovanjem vseh slovenskih učiteljev - pisateljev izdaval leto za letom „Pedagogični letnik“ vsakovrstne vsebine, sosebno pa „pedago gično-didaktične“. Na priprost narod se bode mo tudi ozirali, da dobi kaj pripravne dušne hrane. V ta namen bode v letniku odločen prostor za „popularno-znanstvene razprave“! „Pedagogični letnik“ bode nekako zbirališče in središče vseh učiteljev iz cele Slovenije — in pokazati moramo z združenimi močmi, koliko zamoremo! Za tega delj vse sobrate iz Koroškega, Štajerskega in Primorskega vabimo prav vljudno k prijaznemu sodelovanju, da nas blagovole po svojih močeh podpirati ne le materijelno, ampak tudi duševno.“ V tem smislu je govoril g. Bezlaj in vsi prisotni so njegov navdušeni govor odobraval.

Na to se je vršila volitev v društveni odbor za naslednje leto. Nadučitelj g. J. Sajč nasvetuje, naj ostanejo vsi začasni udje v odboru, kar je bilo jednoglasno s živahnim odobravanjem vsprejeto. Le ta je med sabo volil predsednikom g. Fr. Gaberšek-a, namestnikom in tajnikom g. G. Ravnikar-ja, blagajničarica je gospica M. Vesner, kot odborniki so pa gg. Jos. Bezlaj, Iv. Lapajne in Fr. Lunder.

Prvo društveno zborovanje bode začetkom meseca novembra v Št. Jerneju na Dolenjskem. Dan in dnevni red določi odbor kasneje.

Konečno se še g. Gaberšek zahvali v imenu celega odbora za potrpljenje, ki so ga navzoči imeli pri zborovanju ter za izkazano zaupanje, obljubujoč jim, da bode odbor napel vse duševne sile za izpolnitev častne naloge, koja je z denašnjim dnem prevzel. Učitelje in vse šolske prijatelje pa prosi, naj vsak v svojem kraju pridno nabira podpornih udov, kajti razvoj društva je največ od teh odvisen. — *Domoljubi slovenski*, podpirajte nas pri tem težavnem podvzetju ter pristopite k društvu, vsaj donesek iznaša le 1 gld. na leto! Kdor pa pristopi kot pravi ali podporni ud, dobi zato „Pedagogični letnik“ brezplačno. — V nadi da se te zlate ideje, ki novo društvo goji, tudi vresničejo, mu kličem: „Napreduj in razcvetaj se v korist in blagor milega naroda slovenskega!“

J. R—r.

O rabi navorja.

Prof. Fr. Hauptman.

(Dalje.)

X. O rabi navorja pri elektriki.

V poglavju o elektriki nižja šola prav različno postopa. Postopanje ravna se po obsegu, ki si ga šola stavi kot smoter in pa po nazornih sredstvih, k so ji na razpolaganje. Gledé obsega delajo boljše šole, t. j. meščanske in večrazredne ljudske na to, da seznanijo učence s temeljnimi odnošaji obeh — na-

sprotnih si — elektrik. S tem postanejo sposobne, pouk v tistih električnih prikaznih, s katerimi se sploh bavijo, toliko utrditi, da izvira iz njega stalni dobiček učencem za njih djansko zivljenje. Šole pa, ki so v neugodnejih razmerah, kakor n. pr. vse jednorazrednice, ne govoré o elektriki ali celo nič ali pa le prav površno, ne spuščaje se niti v glavne zakonitosti. Tedaj tudi ne razločujejo dvoje različnih elektrik.

S tem načinom pouka se nič ne morem sprijazniti, ker je več nego polovičarski. Če si učenci pri pouku ne prisvojé nekaj stvarnih činjenic kot trdno podlogo, so vse učiteljeve besede le gola fraza.*) Našel sem to napako celó v knjigah, ki so nižjim šolam namenjene, toda v najnovejših nikjer več.

Kakor se protivim površnemu obravnavanju temeljnih električnih prikazni, prav tako ne morem odobravati, da bi se to poglavje obravnavalo brez nazornih sredstev, brez poskusov. Menda v nobenem predalu prirodoslovske stroke ni imel poskus toliko znamenitih posledic, nego v elektriki. Dasiravno nje bistvo ni dognano, se vendar že učinki te skrivnostne sile na mnogovrstne načine uporabljajo, in telegraf, telefon, galvanoplastika, dinamo-električni stroji, električna razsvetljava so edino le sad neutrudljivega in temeljitega poskuševanja.

Dobro vodoč, da je čitateljem iz šole in pa iz knjig znano, kako se prvi električni poskusi *navadno* prirejajo, ne bodem se ž njimi obširno pečal. Le na kratko hočem označiti dvoje začetnih stališč, na katere je mogoče postaviti se. Navadno začenja se blizu tako-le: S trenjem (drgnjenjem) da se mnogo teles spraviti v nek poseben stan, ki mu pravimo *električni stan* (elektrika). Telesa, ki so v tem stanu, imenujemo *električna telesa*. Glavna lastnost električnih teles je, da *privlačujejo* druga telesa, potem pa dotaknivši se jih, je *odbijajo*. Privlaka in odbijanje se dobro vidite, ako so telesa premična.

Ta izrek je jako širokega obsega, kajti v njem skrita je vsa dandanes veljavna teorija o torni**) elektriki. Hočemo-li razjasniti si ga, znati nam je: 1. Kako deluje električno telo v daljavo na neelektrična telesa [elektrovanje v daljavo-električna razdelitev (Influenz)]? 2. Kaj se zgodi v trenutku, ko se telesa medsebojno dotaknejo (izravnovanje raznoimnih elektrik, električna iskra)? in 3. Zakaj se potem telesa odbijajo (odbijanje istoimnih elektrik)? Ti izreki še dalje zahtevajo gotovega znanja o dveh nasprotnih si elektrikah in jasne pomisli o neelektričnih telesih.

Hoteč poskusoma razkazovati istinitost posameznih izrekov, drgnemo stekleno palico s svilnim robcem ali z amalgamovano usnjeno zaplato; smoleno palico pa z volnino ali kožuhovino (lisičjim repom). Električni stan, ki ga na palicah vzbujamo, *prenašamo* potem navadno ali na viseče bezgove kroglice ali pa na viseče papirnate oblice (balončke), sploh na lahko premična, osebljena telesa. Nazadnje pa opazujemo, kako se ta telesa imajo med seboj, kako proti elektrovanim palicam.

*) S frazami se narodovemu naraščaju nič ne ustreže, ne dovede se do duševne neodvisnosti; zadača dobre je šole odgojiti samostalno misleč narod.

**) Čebular piše „torna elektrika“, Senekovič pa „elektrika vzbujena s trenjem“. Tedaj za „Reibungselektricität“ še nimamo edino priznanega slovenskega izraza. Prvi je kratek in lahko uporaben, dasi nekoliko trd, drugi je očitvidno predlog. Trenje ni nič drugega, nego mehanično delo. Mehanično delo pretvarja se v elektriko ali neposredno (torna elektrika) ali posredno (električni navod = Induction) v galvanizmu pa izvira elektrika iz delovanja molekularnih sil. Ali nebi jezikoslovci iz tega stališča ustvariti mogli točnih izrazov, ki bi se obče sprejeli?

Pri vseh teh poskusih poslužujemo se tedaj zraven elektrovanih steklenk in smolenk še *neelektričnih* teles, katera spravljamo, molče ali nemolče, v električni stan s tem, da se jih z elektrovanimi dotikamo. To postopanje ni najkrajše niti najpriprosteje, pa je zgodovinski opravičeno. Imenujmo ga *posredno* postopanje.

Drugo stališče pa bi bilo, prirejati prvotne poskuse tako, da zraven elektrovanih palic ni treba nobenih posredovalnih teles; tedaj ni treba, *prenašati* elektrike od elektrovanih teles na neelektrična, postopa se brez posredovanja takozvane „električne podelitve“ (Mittheilung). To postopanje imenujmo toraj *neposrednim*.

Pri dotičnih poskusih rabi se po dvoje steklenk in po dvoje smolenk, vršijo se pa tako-le: 1. Podrgate se steklenki, obe z istim drgalom (n. pr. z amalgamovano zaplato). Potem se opazuje, kako dela druga na drugo. To videti je prav lahko mogoče, ako obesimo jedno podrganih steklenk v vodoravnej meri (s primerno zanjko iz močnega papirja ali osebjeje žice) ob nesukano nit [ako takšne nimaš, vzami dve navadni niti, pripni jih ob zanjki, potem na klinu, tako da delate med seboj prav oster kot (bifilarno obešanje)], drugo steklenko pa jej približamo. Steklenki odbijate se.

Isti poskus izvršimo potem z obema smolenkoma, ki smo jih podrgali z istim drgalom (n. pr. lisičjim repom). Tudi oni se odbijate.

2. Na to obesimo ob nit katero si bodi elektrovano palico n. pr. jedno izmed steklenk. Elektrujmo po prejšnem načinu tudi drugo steklenko in pa jedno smolenko. Ti-le dve učinkujete na visečo steklenko v nasprotnem smislu; steklenka jo odbija, smolenka pa privlačuje.

Samo iz teh dveh poskusov dadó izvesti se sledeči temeljni izreki:

a) Z drganjem spravljamo telesa v nek poseben stan, ki mu pravimo električni (eletrična telesa, elektrika).

b) Nahaja se dveh nasprotnih si električnih stanov.

c) Električni stan, vzbujen na steklu imenujemo pozitivnim (+) vzbujen na smoli pa negativnim (—).

d) Dve istoimni električni telesi se odbijate, raznoimni električni pa se privlačujete.

S tem je označeno neposredno razvijanje temeljnih električnih prikazni. Pot je kratka in od teoretične strani precizna, ima pa od metodične strani neko pomanjkljivost. Ako se namreč etektrovana palica, ki visi ob niti, vodoravno vrti, ne vidi se to vrtenje razločno v daljavo. Učenca, ki iz oddaljene klopi opazuje nihanje prednjega konca palice, lahko zmotijo nasprotni nihaji zadnjega, in ni mu vselej mogoče, natanko razločevati, kaže-li poskus odbijanje ali privlako. O tem prepical sem se sam v šolski sobi. Ne rečem, da se priprava ne bi dala preustrojiti tako, da bi zadostovala tirjatvi nazornosti, toda potem bi ne bila niti jednostavna, niti tako po ceni, kakor si je želimo za nižje šole.

Ko sem premišljeval, kako bi se manj hne bezgove kroglice, vobrajoči papirnati balončki in nerazločno nihajoče palice dale nadomestiti s popolnoma nazorno, v precejšnjo daljavo vidno pripravo, pride na misel mi navor.

(Dalje sledi)

Logika.

Spisal Dr. Josip Križan,

kr. gimnazijski profesor v Varaždinu.

(Dalje.)

§ 73. Po pravem razločilni sklepi.

Po pravem razločilni ali disjunktivni sklepi so oni, katerih sklep izvaja se iz razločilne lastnosti vrhnjega reka. Pa ker so udje razločilnega ali disjunktivnega predikata v vrhnjem reku medsebeno ali protivni ali protislovni, zato se iz razločilne (disjunktivne) lastnosti vrhnjega reka izvaja sklep na tri načine: 1. Iz istine enega uda v spodnjem reku izvaja se laž vseh drugih v vrhnjem reku. 2. Iz laži vseh, razve enega uda v spodnjem reku, izvaja se istina istega uda v vrhnjem reku. 3. Iz laži enega uda v spodnjem reku izvaja se istina (disjunktivna) vseh drugih udov vrhnjega reka, Obrazec je ta-le:

$$\begin{array}{ccc}
 1. & \begin{array}{l} S \swarrow A \\ \quad \quad B \\ \quad \quad \quad C \\ \hline S \swarrow A \\ S \swarrow -B, -C \end{array} & 2. & \begin{array}{l} S \swarrow A \\ \quad \quad B \\ \quad \quad \quad C \\ \hline S \swarrow -B, -C \\ \quad \quad \quad S \swarrow A \end{array} & 3. & \begin{array}{l} \quad \quad \quad A \\ \quad \quad \quad \swarrow B \\ S \swarrow \quad \quad C \\ \hline S \swarrow -A \\ \quad \quad \quad \swarrow B \\ \quad \quad \quad \quad C \end{array}
 \end{array}$$

Prvi način imenuje se *modus ponendo tollens*; drugi in tretji pa *modus tollendo ponens*.

Primeri: Ad 1. Drobec je pravi, ali nepravi, ali meševit;
drobec je pravi;

tedaj ni niti nepravi niti meševit.

Ad. 2. Svet stvaril je ali Bog, ali je brez začetka, ali je sam od sebe postal;

Svet niti ni brez začetka, niti ni sam od sebe postal.

Svet je stvaril tedaj Bog.

Ad 3. Zemljepisna knjiga podučuje ali o prirodoznanskem, ali o političnem, ali o matematičnem zemljepisu;
ne podučuje o političnem zemljepisu;

tedaj podučuje ali o prirodoznanskem, ali o matematičnem zemljepisu.

Razločilnim sklepom so podobni delivni sklepi (*sylogismus partitivus s. divisus*), ki imajo za vrhnji rek delivni sod. Sklep teh sklepov izvaja se iz prednjih rekov z istim načinom, kakor pri razločilnih, t. j. modo ponente in tollente.

Dostavek.

§ 74. Delivni sklepi.

Sklepi, ki imajo za vrhnji rek delivni sod, so delivni sklepi (*sylogismus partitivus s. divisus*). V delivnem sklepu naštevajo se subjektu v vrhnjem reku kot deli vsi predikati, ki so deli obsega subjekta. Sklep delivnih sklepov izvaja se po pravilih:

1. Iz trditve enega uda v spodnjem reku izvaja se nekava vseh drugih v sklepu. Ta način je *modus ponendo tollente*.

2. Iz nekave vseh udov razve enega v spodnjem reku izvaja se trditev tega uda v sklepu.

Obrazci so ti-le:

Ad 1. A je nekoliko B , nekoliko C , nekoliko D .

Ta A je B .

Tedaj ni niti C , niti D .

Primer: Telesa so nekoliko trda, nekoliko kapljiva, nekoliko zračna.

To telo je trdo.

Tedaj ni niti kapljivo, niti zračno.

Ad 2. A je nekoliko B , nekoliko C , nekoliko D .

A ni niti C , niti D

Tedaj je B .

Primer: Telesa so nekoliko dobri prevodniki, nekoliko slabi prevodniki, nekoliko poluvodiči elektrike.

To telo ni niti dober, niti slab prevodnik elektrike.

Tedaj je to telo polovodič elektrike.

II. Enojno nepopolni sklepi.

§ 75. Pokrajšani sklepi.

V občeji porabi sklepov ne izvaja se vselij sklep, kakor to nauk o sklepih zahteva, iz dveh prednjih rekov, ki zadržujeta tri pojme, temveč v mišljenju moremo mnogokrat brez pomote nekatere ude pokratiti, ali venčdar ne smejo se s to krajšavo izpustiti glavni pojmi enojno popolnih sklepov, ker teh bi ne mogli z mišljenjem popolniti. Enojno nepopolni sklepi razlikujejo se tedaj od brezuvetnih samo po svoje nepopolnej obliki, in ker se morajo popolniti, da pravo obliko brezuvetnih sklepov zadobijo, zato imenujejo se sklepi nepopolni ali prikrajšani (*decurtatus*), in ti ali odkrhnjeni ali stegnjeni.

Sklep, v katerem se eden od prednjih rekov izpusti ali zamolči, zove se *odkrhnen ali entimem* (ἐν θόμω) in ti sklepi so zopet dvovrstni. Ako se namreč izpusti ali zamolči vrhnji rek, tedaj je entimem prvega reda. Obrazec mu je ta-le:

$S < M$

Primer: Ti si značajan;

$S < P$

tedaj si spoštovanja vreden.

Ako pa manjka spodnji rek, tedaj je entimem drugega reda. Obrazec mu je ta le:

$M < P$

Primer: Vsi plini so elastični;

$S < P$

tedaj je tudi ozračje elastično.

Velikokrat zadržan je celi entimem v enem stavku in sicer v sklepu. Taki stavki zovejo se *entimematični*.

Sklep je stegen (*syllogismus contractus*), ako se oba prednja reka s primerjenim srednjim pojmom nadomestita. Obrazec tem sklepom je ta-le:

$$S < P \text{ radi } M.$$

Primeri: Duša je nepremeljiva radi svoje enojnosti. Bog bode grešnike kaznoval radi pravičnosti.

Opazka. Od neposrednih sklepov razlikuje se entimem, ker zadržuje tri glavne pojme, a v neposrednih sklepih sta samo dva.

III. Sestavljeno popolni sklepi.

§ 76. O sestavljenih sklepih v obče.

Pod sestavljenim ali zloženim sklepom (*polysyllogismus*) razumevamo sklep, ki je iz enojnih sklepov sestavljen in se tedaj v enojne lahko razloči. Posamezni deli ali udje zloženega sklepa imenujejo se *monosilogismi*. Zloženi sklep nastane, ako je sklep enojnega sklepa ob enem vrhnji rek sledečemu enojnemu sklepu. Sklep, čegar sklep je glavni rek sledečemu sklepu, zove se prednji sklep (*prosyllogismus*), kateri se na njem snuje, zadnji sklep (*episylogismus*).

Zloženi sklepi so ali popolni, celi, ali nepopolni, neceli, potem namreč, ali se vsi deli zloženega sklepa omenijo ali ne. Zloženi sklepi in sicer popolni so zopet čisti ali meševiti. Čisti so oni zloženi sklepi, ki so iz iste vrsti enojnih sklepov sestavljeni; meševiti pa, ako so iz različne vrsti enojnih sklepov sestavljeni. Meševiti niso za praktično porabo priročni. Čiste delimo zopet na brezuvetne in uvetne, po tem ali so iz brezuvetnih ali uvetnih enojnih sklepov sestavljeni. Eni in drugi morejo se z dvema načinoma zlagati, in sicer ali z napredovalnim (*progressivus*) ali z nazajevalnim (*regressivus*) načinom. K napredovalnim načinom razvijajo se misli v sestavljenem sklepu takó, da se iz širjega ali občega pojma preide na ožji ali posebni pojem, in po takem njuna vsebina raste ali napreduje; z nazajevalnim načinom pa preidemo iz ožjega ali posebnega pojma na obči ali širji; vsebina mislij se tedaj zmanjšuje.

§ 77. Brezuvetno zloženi sklepi.

a) Z napredovalnim načinom

Najznamenitnejši brezuvetni zloženi sklep z napredovalnim načinom dobivamo, ako na sklepu prve oblike brezuvetnih sklepov snujemo zloženi sklep po teh pravilih:

1. Predikat prvega prednjega reka mora v celem zloženem sklepu najširji pojem biti.

2. Vsak novi pojem mora ožji biti; ker preidemo iz širjega na ožji pojem, zato baš mora se subjekt predidočega stavka v sledečem stavku spremeniti v predikat.

3. Prvi prednji rek in vsak srednji sklep morata biti vrhnja reka zloženega sklepa.

Po tem takem je obrazec temu zloženemu brezuvetnemu sklepu ta-le:

<p>* $O < P (a, e)$</p> <p>1. $\frac{N < O (a)}{N < P (a, e)}$</p> <p>2. $\frac{M < N (a)}{M < P (a, e)}$</p> <p>3. $\frac{S < M (a, i)}{S < P (a, e, i, o)}$</p>	<p>Primer: Vsa telesa so težka. <u>Vse rude so telesa.</u> Vse rude so težke. <u>Vse kovine so rude.</u> Vse kovine so težke. <u>Baker je kovina.</u> Baker je težek.</p>
--	---

b) Z nazajevalnim načinom.

Ako hočemo po prvi obliki brezuvetnih sklepov z nazajevalnim načinom zloženi sklep napraviti, tedaj moramo znati:

1. Subjekt prvega prednjega reka mora v celem zloženem sklepu najožji pojem biti.

2. Vsak novi pojem mora biti širji od predidóčega. Predikat predidóčega stavka mora se tedaj v sledečem za subjekt rabiti.

3. Prvi prednji rek in vsi srednji sklepi morajo biti spodnji reki. Zbog tega je obrazec z nazajevalnim načinom brezuvetno zloženega sklepa ta-le:

<p>$S < M (a, i)$</p> <p>1. * $\frac{M < N (a)}{S < N (a, i)}$</p> <p>2. * $\frac{N < O (a)}{S < O (a, i)}$</p> <p>3. * $\frac{O < P (a, e)}{S < P (a, e, i, o)}$</p>	<p>Primer: Baker je kovina. <u>Kovine so rude.</u> Baker je ruda. <u>Vse rude so telesa.</u> Baker je telo. <u>Telesa so težka.</u> Baker je težek.</p>
--	---

Opazka. Omenjeni zloženi sklepi so čisti in od vseh brezuvetno sestavljenih najznamenitnejši. Njihov vrhnji rek naznačen je s zvezdico, in pridane male črke označujejo vrst sodov, iz katerih je zloženi sklep sestavljen. Z istim načinom, kakor smo tri enojne sklepe zložili v sestavljeni sklep, moremo jih zložiti celi red. (Dalje sledi.)

Pospešujmo branje dobrih bukev med Slovenci.

(Dalje in konce.)

21. „Mali računar“ s števili od 1—20: za šolarje drugega, oziroma 3. šolskega leta.

22. „Hoja za Marijo Devico“: ta molitvenik je tudi za šolarje, zlasti za dekleta najvišjega oddelka.

23. „Nekatere pesmi“: za zrelejše šolarice.

24. „Kranjski vrtnar“: Koristna knjiga za učence najvišjega oddelka, ako so sinovi kmetovalcev.

25. „Pesmi Slomškove“: Za mlade in stare blažilno berilo.

26. „Peter Rokodelčič“: „Slovenskej mladini“ — zlasti za dečke na višji stopnji.

27. „*Jagodice*“ v knjigi „*Rožice*“ na str. 49—79 je prav mikaven igrokaz za zrelejšo šolsko mladino. Ko bi bil posebej natisnjen! Pa saj ga lahko učitelj prilično v šoli naprej bere.

28. „*Potovanje v Rim*“: To mikavno in jako podučno knjigo naj berejo najzrelejši šolarji najvišjega razreda, zlasti iz takih katoliških hiš, v katerih se nahajajo ljudje, ki so ljudsko šolo z vspehom obiskovali.

29. „*Vrtec*“ od l. 1871 in 1872, uredovan po odlikovanem c. kr. učitelju, je za šolsko mladino duševno mleko.

30. „*Blaže in Nežica*“: je jako podučna knjiga za zrele šolarje pa tudi za odraslo mladino; saj je Slomšek-ova, prvaka slovenskih pedagogov.

31. „*Prizori iz otroškega življenja*“ s 14 barvanimi podobami ima podučnega pa tudi smešnega beriva v vezanej besedi. Ta čedna, po blagotvornem društvu „*Narodna šola*“ založena knjižica sme se slobodno v roke dati vsakemu otroku, ki že gladko brati zna.

Pregled. C.

Za šolarje manj, ali celó nesposobne slovenske knjige v tisti omari:

1. „*Nauk o gospodinjstvu*“: bo prav dobro služilo bodočim gospodinjam, tako tudi pridjani „*Bučelarček*“ bodočim gospodarjem; za šolarje pa ni, kar najbolj potrjuje stran 30. omenjene knjižice.

2. „*Mati božja dobrega sveta*“: Ta knjiga je le za odraslo mladino, in to brez razločka.

3. „*Slovenske večernice*“ 37. zvezek: Stran 24., vrsta 33. za otroke ni. Sploh je ta knjiga le za odraslo mladino, katerej je čitanje članka: „*Trojni strup*“ priporočati.

4. „*Križana usmiljenost ali življenje sv. Elizabete*“: Ta knjiga lepega berila za šoli odraslo mladino, zlasti za dekleta.

5. „*Filoteja*“: knjiga ta ni za šolarske knjižnice, ker ni spisana za otroke, kar se že iz predgovora spoznati dá. Tam piše Slomšek: „*Lepe bukve „Filoteja“ naj bojo torej izročene posebno odraščeni kristjanom, katere za nebeško kraljestvo in njega pravico kaj skrbi.*“

6. „*Utopljeni*“ morejo le učenci ponavljavnih oziroma napredovalnih šol brez škode brati. (Glej stran 74., zadnje vrste spodaj in str. 78.)!

7. „*Slovenske večernice*“ 36. zvezek naj bere, zlasti zaradi odstavka „*Ženitva*“ str. 56. le šoli odrasla mladina.

Pregled A.

8. „*Schödler-jeva knjiga prirode*“ I. del: Znanstvena knjiga izobraženim čitateljem sploh, zlasti dijakom srednjih šol.

9. „*Štirji letni časi*“: so namenjeni po besedah prestavljaleca prof. Tušek-a „*vsem tistim, ki so se z rastlinstvom znanstveno pečali, in tistim, ki niso imeli priložnosti takega poduka udeležiti se; posebno pa selskim učiteljem in učencem srednjih šol.*“

10. „*Umni gospodar*“ je izvrstna knjiga, a zaradi § 31. (*Živinoreja*) ni za učence, pač pa za mlade gospodarje.

11. „*Val. Orožnovi spisi*.“ V spisu, „*kdo hoče šuntati*“ str. 288 je učitelj karikatura. Knjiga je torej za šolsko knjižnico v oddelku za učence manj primerna.

12. „*Janežičeve večernice*“ 23. zvezek, in „*Slovenske večernice*“ 15. zvezek (vezani v jedno knjigo): Vsebina te knjige, osobito zaradi str. 28. XV. zvezka, ugaja le zrelejši mladini.

13. „*Schödler-jeva knjiga prirode*“ IV. del: Znanstvena knjiga izobraženim čitateljem sploh, zlasti dijakom srednjih šol.

14. „*Skušnjava in skušnja*“ iz koledarja od l. 1878: Prekoristna knjiga; zaradi str. 198 le odraščeni sploh, zlasti gospodarjem in gospodinjam.

15. „*Najdenček*“ iz koledarja od l. 1882: Sicer podučljiv spis, a zaradi str. 19. 29. 30. 31. ni pripraven za šolarsko bukvarnico.

16. „*Setev in žetev*“: za šoli odrastlo kmečko mladino. Pregled. B.

17. „*Životopisi Slomškovi*“: so jasno ogledovalo, v katerem se ti kažejo v preživih barvah najboljši Slovenci in Slovenke raznih stanov, — zlasti iz 18. stoletja. Ta knjiga je izvrstno berivo vsem odraslim, ki hrepené po čistem zlatu prave omike, ne pa po zlati peni preširne puhlosti.

18. „*Mineralogija Schödler-jeva*“: Znanstvena knjiga izobraženim čitateljem sploh, posebej pa selskim učiteljem in učencem srednjih šol.

19. „*Sreča v nesreči*“: je izvrstno berilo za odrasčene zlasti za mladenčce in device. Po takih knjigah se blaži sree, um se bistri in značaj se utrjuje. Le še več takih knjig, potem nam je nadjati se boljše npravstvenosti med tu in tam že jako popačenim ljudstvom.

20. „*Slovenske večernice*“ 39. zvezek („Dora“): Svarilen uzor, kako ni pisati knjig za slovensko ljudstvo.

21. „*Miklova Zala*“: Še več takih v národnem duhu spisanih povesti, potem se bodo lepe lastnosti med odrasčenimi Slovenci, zlasti med fanti in dekletami, ki imajo 16. leto že za sebó, za katere je ta knjižica, kakor nalašč pisana, še bolj utrdile. Vrlih, možatih, značajnih Slovencev in Slovenk bo vsaki dan več.

22. „*Rožice*“: V tej knjigi je kratkočasno in podučno berilo, a le za odrasčene od 20. leta naprej. (Glej zlasti 165. str. od spodej 8. vrsta)!

23. „*Dr. Ignacij Knoblehar*“: V tej knjigi popisane razne šege zamorcev niso za šolarje, marveč za vsakdanjé šoli odraslo mladino, ako je v zemljepisu dobro podkovana.

24. „*Popotovanje okolo sveta*“: S pravo koristjo bere se ta mikavna knjiga pred odprtim zemljepisnim atlasom; namenjena je tedaj odraslim čitateljem, zlasti moškega spola, ki imajo najmanj 16 let za sebó.

25. „*Slomška zbrani spisi*“, druga knjiga: Ni celoma za mladino (beri str. 206.), — pač pa za odrasle — zlasti za stariše in odgojitelje.

26. „*Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije*“: Vrla knjiga za resne, zavedne Slovence pa tudi Slovenke, ki hrepené po izobraženosti.

27. „*Olikani Slovenec*“: Ta knjiga je izkušen oblič v odpravo človeških grč pri občevanju, kakor so: neotesanost, nezarobljenost, surovost nespodobnost sploh neolikanost, — oziroma priporočila vreden národ k pristojnemu, olikanemu obnašanju v družbi. Za šolarje vendar ta knjiga ni. Pregled. C.

V omari omenjene večrazrednice je baje še nekaj odraslim namenjenih knjig. Upam, da se mi bo poudila prilika tudi ocene teh v „Popotniku“ objaviti, ako ne ostane ta, sicer skromen spis brez odmeva.*) Čemu neki učijo se šolci v šoli čitati? — Čitanje je ključ do omike. Da ne bi nobeden fant, nobena deklica, ki z odpustnim spricalom šolo zapusti, tega dragega ključa kam ne založila, ali celó od sebe ne vrgla! Ali so knjižnice za šoli odraslo mladino potrebne? — To vprašanje je — mislim da — že rešeno.

Prijatelj „Popotnikov“.

Dopisi.

Dunaj, 20. dne avgusta. V tukajšnjih učiteljskih krogih se kaj marljivo delajo priprave za prvi občí zbor nemško avstrijske učiteljske zaveze, ki se bode vršil 6. in 7. dne prihodnjega mesca v avstrijski metropoli. Vspored, katerega tukajšnji šolski časniki objavljajo, je precej

*) Mi smo gosp. pisatelju zelo hvaležni za to spodbudo in upamo, da se je bodo tudi žast. tovarši naši resnobno poprije i in s svojimi prinosi predalček: „Šolske in ljudske knjižnice“ marljivo zalagali, kajti le na tak način bomo tudi po knjižnicah izvrševali svojo vzgojevalno nalogo. Vreda.

obširen, a zanimiva tudi za „Pop.“ bralce vtegne biti le njega 3. točka: Razširjatev vzgojilnih sredstev ljudske in meščanske šole (§ 24), za katero je postavljen poročevalcem znani g. Jan. Wawrzyk. Dovoljujem si podati v naslednjem objavljene teze, katere so se sestavile v obliki rezolucije in se tako glase:

Z ozirom na to, da sedaj pripuščena disciplinarna sredstva ne zadostujejo za vse slučaje, kar trdijo in priznavajo vse učiteljske osebe, ki praktično delujejo celo oni, ki so nasprotniki telesnega strahovanja; z ozirom dalje na to, da šola kot namestnica domače hiše smé pravico strahovauja že zato zahtevati, ker te pravice domači hiši ničé ne odreka in se ji celó postavno pripoznava: z ozirom na to, da se učni vspeh ovira in učiteljeva auktoriteta podkopuje, če šola ni v stanu prestopke šolskega reda, katere učenci nalašč zadolžijo, strogo kaznovati; z ozirom dalje na to, da se mladež mnogokrat v domači hiši zoper šolske naredbe naravnoč hujska, in da se šola vsled šolskega moranja teh zanemarnjenih elementov znebiti ne more in ne sme; z ozirom na to dalje, da se slišijo mnogoštevilni glasi tako v občinstvu, kakor v časnikarstvu, ki tožijo čez surovost in predrznost ne malega dela šolske mladeži ter tirjajo, da se bolje odgojeni učenci pred njimi obvarjejo po strogejih disciplinarnih sredstvih; z ozirom dalje na to, da je v Nemščiji, v deželi z najbolje osnovanim šolstvom celega sveta, omejeno telesno strahovanje pripuščeno; z ozirom na vse to izreče današnja skupščina delegatov nemško-avstrijske učiteljske zaveze:

1. Šola ne more pravice telesnega strahovanja popolnoma pogrešati; § 24 š. in uč. reda naj se toraj v tem smislu prenaredi; 2. ta pravica, katere se ima kot slednje disciplinarno sredstvo po točno postavno določenih oblikah rabiti, se tirja za slučaje hudobne nagajivnosti, trdovratne upornosti, nepokornosti, surovosti, predrznosti, lažljivosti, nepoštenosti, nesramnosti; 3. postavne določbe naj se sestavijo po poklicanih, postavodavnih faktorjih na podlagi pedagogično-juridično-medicinične presoje.

Y.

Št. Jurij ob juž. žel. (Cesarjev rojstni dan.) Že 17. zjutraj so otroci prinesli mnogo cvetlic in zelenja. Popoldne po šolskem nanku pa so deklice pod vodstvom učiteljice gdč. M. Orač spletale vence, za okrašenje sobe in nove cesarjeve podobe, katero je tukajšnji šoli — in bajda drugim šolam tudi — po slav. okrajnem šolskem svetu celjskem blagorod. gospod Karl Pfeifer grajščak v Weissenegg-u darovati blagovolil. Tu se je zmivalo, tam so nježne roke vezale šopke, tu so se pletli venci, tam so se razobešale in pribijale zastave in zastavice, skratka bila je živa priprava za slovesni praznik.

Drugega dné so razven zvonov vabili tudi grmeči topiči pobožno ljudstvo k slovesnej službi božji. Sv. mašo je služil č. gospod katehet A. Podhostnik. Cerkvenega opravila se je udeleževal občinski zastop s županom na čelu, krajni šolski svet s svojim načelnikom, učiteljstvo in šolska mladež vseh 5 razredov, žendarmi in požarna bramba. Pri maši so prav lepo peli, razven drugih gospodičen in gospodov ste peli tudi dve sestri od slavno znanega „avstrijskega damenquarteta“. Po zahvalnej pesmi se je stoje pela cesarska pesem.

Potem pa se je zbrala šolska mladež in gosti, kolikor jih je notri moglo, v šolskem poslopju, v II. A. razredu.

Predsednik kraj. šol. sveta, g. Rükschl v kratkem govoru omenja prekrasne nove cesarske podobe, ter nje darovalca meneč, da je danes najpripravnejši čas, da se ta znamenit dar šoli izroči; izročivši podobo šoli, zakliče patrijotičnemu darovalcu v zahvalo trikratni „živio“.

Za tem pa nastopi učitelj in sedanji prov. šolski vodja, g. V. Jarc ter mladini v mičnih potezah razlaga pomen tega praznika, navede ne-

katere zgodovinske slike iz otroške in mladeniške dobe našega sedanjega presv. cesarja Franc Jožefa I. Govornik povdarja da kakor se obhaja doma rojstni dan ljubega ateka, na tak način le še bolj slovesno se današnji dan obhaja pa ne le v eni hiši ampak po vsej velikej, mogočni Avstriji rojstveni dan preljubljenega deželnega očeta vsih avstrijskih narodov, preblagega vladarja Franca Ježefa.

Na to pa je učitelj g. Iglar intoniral cesarsko pesem, katera se je prav navdušeno odpela; in s tem se je slavnost končala v šoli. aa.

Vojnik pri Celju. (Popravek.) V zadnjem dopisu iz Razbora (str. 239) vrinile so se neke pomote, katere se dovoljujem tukaј popraviti.

1. Takoj v začetku rečenega dopisa pravi se: Na posebno povabilo prevzel je vodstvo zborovanja g. Meglič.“ V tem stavku izrečena je indirektno meni nekaka nezaupnica. (Vsaj tako bo razumel ta stavek vsak, kdor pri tem zborovanju ni bil navzoč.) A stvar se ima tako: Ko sem obe društvu pozdravil, končal sem svoje besede nekako tako: „Ko sem storil tako svojo prijetno dolžnost, oddati mi je po šegah staroslovanskega gostoljubja vse pravice domatina dragemu gostu iz zgornje savinjske doline ter prosim, da njegov predsednik blagovoli voditi današnje zborovanje.

2. Gospod Armin Gradišnik še, kolikor je meni znano, ni pristopil našemu društvu. — Pač pa je pristopil ovi dan našemu društvu kot podporni ud g. dr Jos. Serneč, odvetnik v Celju, kar pa pri zborovanju po pomoči nisem omenil.

3. Ne g. Porekar, ampak ptujsko učit. društvo poslalo nam je brzojavno bratovski pozdrav in izraz sorazumljenja.

Vem, da bi marljivi naš društveni poročevalec te nejasnosti in pomote pri prvi priložnosti sam popravil, a ker bo vsled sklepa naše prihodnje zborovanje še-le meseca novembra, a bi do tedaj cela zadeva zastarela, dovolil sem si jaz to storiti. Tone Brezovnik,

predsednik celjsk. uč. društva

S Primorkega. 1. avgusta. (Okrajna učiteljska konferenca v Sežani Dne 7. julija imelo je učiteljstvo sežanskega okraja uradno konferenco v Sežani, katero je gospod c. kr. okrajni nadzornik Dav. Sinkovič s primernim ogovorom otvoril. Navzočih je bilo 28 učiteljev in 4 učiteljice, odsotnih pa 4 učitelji in 2 učiteljici. Namestuikom izvoli si g. predsednik nadučitelja in voditelja štirirazrednice v Komnu, g. Anton Leban a, zapisnikarjema izbrana sta bila po predlogu g. M. Kanteja, gg. Iv. Sivec in Janko Strukelj.

Poročilo g. nadzornika, s katerim nam je marsikateri dober pedagogičen migljaj podel a nam tudi pokazal tu in tam še se nahajajoče napake, katere meni polagano odstraniti, bilo je jedrnato in lepo sestavljeno. Iz njega posnamem, da se je šolsko obiskovanje na 93 % zboljšalo, kajti po g. nadzornikovem poročilu bilo je v okraju 4566 za šolo godnih otrok, od katerih je 4230 šolo v istini obiskovalo; 336 otrok pa ne, a mej temi bilo je 36 otrok tako duševno ali telesno pohabljenih, da niso po nikakem mogli šole obiskovati, torej je ostalo faktično le 300 otrok, ki so pa le v onih 3 občinah, kjer učiteljujejo učitelji za silo. Radi tako ugodnega šolskega obiskovanja je c. kr. dež. šolski svet izrazil svojo zadovoljnost.

„Nadrobni učni načrt za spisje“, katerega je posebno po c. kr. okr. šol. svetu izvoljena enketa, obstoječa iz gg. učiteljev: Benigar, Kante, Koršič, Anl. Leban, Fr. Tomšič in Trampuž ter gosd. Kr. Cazafure izgotovila, se je po prečitaniu referenta gosp. Ant. Benigarja sprejel soglasno brezi kake spremembe.

O poludne se je seja prekinola in po obedu v prekrasnem vrtu g. župana in dež. poslanca R. Mahorčič-a ob 1 $\frac{1}{2}$ uri spet nadaljevala.

Kot dodatek gori omenjenej točki bil je: nadrobni učni načrt za lepopisje v ljudskeji šoli, katerega je s pomočjo preje omenjenih gospod Kante, učitelj v Sežani, sestavil. Ta referat katerega je g. Kante čital, sprejel se je brez vsake spremembe soglasno.

Točko: Kako učiti praktično računstvo na pamet na podlagi I, II. in III. računice prenašala sta g. Koren in Bano, zadnji sosebno natančno in obširno; nazadnje je to točko tudi sam nadzornik nekoliko pojasnil.

Zadnjo točko: „Kako naloge obravnavati“ čital je g. Em. Pakiž s povoljnim vspehom. Temu sledilo je poročilo o biblioteki, katero sta predsednik bibliotečne komisije gospod K. in blagajnik gospodična Cazafura referirala.

V bibliotečno komisijo so voljeni: Gg. Kante, Pitamie, Ant. Pakiž, Jugerl in Starec; v stalni odbor pa g. Kante (Sežana) 25, in Benigar (Tomaj) 20 glasov; nezadostno število glasov so dobili: Fr. Tomšič, Koršič, Kosovel, Ant. Leban, Sila in Bano. Po ožjej volitvi bili so voljeni: Koršič, Anton Leban in Franjo Tomšič.

Ne morem drugače, kakor da tu odločno zavrnem dopimika v Slov. Narodn. šte. 151, kateri pravi, da so se pojavile stranke mej učiteljstvom. Stranke se niso pojavile saj ni mogoče, ker ni bilo nikake da nobene agitacije stranke se pojavijo le tedaj, kader jedna ali druga agituje; cepljenje glasov je bilo le radi tega, ker ni hotel nihče ziniti pred volitvijo besedice. Če bi le jeden veljavniših učiteljev kojo sprožil, iztekla bi bila vsaka volitev tako gladko, da bi ne mogla lepše biti. Jaz menim, da bode to nauk za drugi pot.

Z volitvami zvršila se je uradna konferencija, katero je g. c. kr. okr. nadzornik s trikratnim „živio“ Nj. Veličanstvu zaključil, in kateremu je ves zbor pritrnil — zapevši cesarsko himno.

Podpredsednik zahvalil se je v imenu konference za nepristransko vodstvo zborovanja.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je občini Veliki Dolini na Dolenjskem 200 gl. za šolske namene.

[Odpoved] Čestitim gospodom tovarišem s tem naznanjam, da sem zaradi vračajočega se bolehanja in pa, da bi imel mir pred vednimi, strastnimi napadi po časnikih, predsedništvo ptujkega učiteljsk. društva odložil. Dopisi, zadevajoči društvo in Slomšekovo nagrado, naj se blagovolijo odslej pošiljati gosp. Fran. Šijanču, nadučitelju pri sv. Lovreccu v Sl. g. (p. Juršince).

Vurberg, dne 18. avgusta 1886.

France Žiher, nadučitelj.

[Shod českih učiteljev v Pragi], kojega se je vdeležilo čez 2000 sotrudnikov, je sklenil resolucijo, da bi se pouk v drugem deželnem jeziku dovolil le na ljudskih šolah v okrajih z mešovitim prebivalstvom, v šolah, katere imajo vsaj pet razredov. Drugi deželni jezik sme se začetni poučevati še le v četrtem razredu in ne sme biti obligaten predmet. — Nadalje so česki učitelji sklenili resolucijo, da bi se pri učiteljskih izpitih moralo dokazati samo praktično znanje pedagogike, zmožnost poučevanja v materinščini in poznanje šolskih zakonov.

Poziv!

Često že se je izjavila želja po prav porabljeni pesmarici za naše narodne šole. To dokaže, da ono, kar imamo v tej stroki, ne zadostuje občnim potrebam, in nam veli prevdariti resno, kako bi se dalo vsem pomanjkljivostim priti v okom, oziroma kakošne pesmi naj obsega in po katerih načelih naj se osnuje pesmarica, ki bi se položila s sigurno največim uspehom naši deci v roko.

Kakor se naj uči otrok vsega ne toliko za sedanjost, nego za prihodnost, tako tudi petja in deloma pesmi. Kadar stopi iz šole v javno življenje, naj ima v sebi zalog takih pesmi, katere bode popeval rad tudi kot odrasel; zalog se mu bode množil od dne do dne. Ako pa po minulih šolskih letih deček, deklica nimata peti ničesar kar bi bilo za njija, ki sta prosta šolske vlade, obmolkneta in vsled krivega stida ne priučita se popolnoma nobene pesmi; to je vzrok prikazni, da nahajamo mladež brez petja toda z lepimi glasovi. Izdatnega oživenja posebno treba je našemu slovenskemu Štajerju, kjer se domače narodno petje žalibog vedno bolje pozgublja. Slomšekove, Orožnove pesmi še z veseljem pojo starejši mlajšim so kolikor toliko neznane — Stopimo pa čez južno mejo k našemu bratu Kranjcu! Zapel nam bode toliko mičnih okroglih, toliko krasnih drugih pesmi, da bodedo občudovali njih obilnost in lepoto Zakaj bi ne peli na štajerski zemlji tudi teh, ki so občno blago vseh Slovencev, zlasti pa, ker je primerna jih vsebina tudi običajem našim in ker nam jih napevi toliko božajo uho. Velevažno je še, da kranjske slovenske pesmi dejstvujejo na našo dušo nekako oprostivno, navdušivno, česar nam je kaj treba sedaj ob času stisk in težav. — Pesmarica naj pa tudi sezna mladino s plodovi naših prvih skladateljev, kakor to stori berilo z ozirom na naše pesnike. Vsaka pesem bodi nravno in leposlovno skupno vzgojivna po svoji reči in po napevu. Zapeta pesem je najblažji in najmogočniji izjav dušnega stanja, kojega pokretijo zunanje razmere. In kakor različne so te, tako mnogovrstni so dušni razpoložaji in ravno toliko mnogovrstnih izjav je treba da se uteši srce. V pesmarici bi se naj tedaj oziralo na raznobojna notranja stanja kakor na zunanje vzroke n. pr. na letne in dnevne čase, na kraj, na posel, na dogodke, ki dičijo zgodovino narodovo i. dr. Pesmarica naj je učencu vademecum, katerega ne nosi v žepu, ampak v spominu, v vsaki slovenski hiši pa ljubljena knjiga, zaklad najlepših slovenskih pesmi.

Najležje je najti pesmi za prva šolska leta, namreč taka, ki bi bila otroku po godu toraj v duhu jegovem. Kar ga ovira v prostem vzletu, ne prija mu; kar ni prihetelo rado iz živega srca, ampak korakalo prisiljeno po godbenih zakonih iz lesenega klavira, to tudi otroku ne gre iz srca, ker vanje ni našlo poti. Tudi z ozirom na tekst se mnogo zakrivi; vsaka pesem, ki se nahaja v početnih berilih, ni za petje pripravna.

Sploh pa se naj gleda tudi na to, ali se dá pesem lahko večglasno peti ali ne. Čim prej se začne peti večglasno, tim boljše.

Tikom skupinanja celega nekaj čez 100 pesmi obsegajočega gradiva bi menda kazalo najbolje, ako se razčleni smoter na tri dele, kateri so primerni trem šolskim stopnjam. V zadnjem delu bi se umestile tudi one pesmi, ki so namenjene v prvi vrsti domači hiši. Ako se podari pesmarica neposredno slovenskemu ljudstvu, ne pa učencem, bodisi brez sekiric ali s sekiricami, ne doseže se nič. Podlaga tej knjižici more biti le šola, katera navaja, kako rabi lastniku v korist.

Cena bi bila okoli 30 kr.

Podpisani sicer ve, da se je ukretalo že tu in tam sestaviti primerno pesmarico; ali on trdno upa, da mu bode mogoče vsled obljubljenega

podpore strokovnjakov prve vrste, vsled obširnosti že nabranega gradiva in vsled lastnih skušenj podati še tekom tega leta slovenski mladini knjižico, poleg katere se lahko pogrešajo druge solike. Podpisani pa tudi prosí, ker je laglje najti najboljše, čim več je na razpolago boljšega, častite tovarše svoje, naj združijo svoje moči v prospéh tega le podjetja in blagovolijo poslati mu (ali tudi „Popotniku“) do 10. septembra take lepe pesme z napevi (ako mogoče z imenom zlagatelja in skladatelja), katere niso še nikjer tiskane.

Gabrijel Majcen,
učitelj v Mariboru.

NATEČAJI.

Štv. 207.

Učiteljsko mesto.

Na novo ustanovljeni ljudski šoli pri sv. Andreju nad Polzelom se umešča učiteljska služba z dohodki IV. plačilne vrste.

Prosilci za to mesto naj svoje redno instruirane prošnje z dokazom, da so sposobni poučevati tudi subsidiarčno v katoliškem veronauku vložijo do 5. septembra 1886 pri kraj. šolskem svetu v sv. Andreju pošta Velenje.

Okr. šolski svet Šostanj dne 28. julija 1886.

Predsednik
Finetti s. r.

Štv. 532.

Podučiteljska služba.

Na trirazredni ljudski šoli pri sv. Lovrencu v Puščavi se mesto podučitelja z dohodki III. plačilnega razreda in prostim stanovanjem razpisuje.

Prosilci naj pošljejo svoje prošnje do 10. septmb. 1886 kraj. šol. svetu pri sv. Lovrencu.

Okr. šol. svet v Mariboru dne 11. julija 1886.

Predsednik:
Hein s. r.

Štv. 371.

Podučiteljsko mesto.

Novo sistemovano mesto podučitelja pri sedaj dvorazredni ljudski šoli na Remšnik-u z dohodki po III. plačilnem razredu in z prostim stanovanjem po sprevidu kraj. šol. sveta se takoj umešča. — Prosilci naj svoje redno instruirane prošnje predpisanim potom do 20. sept. 1886 pri krajnem šolskem svetu na Ramšniku pošte Marenberg vložé.

Okr. šolski svet Marenberg, dne 9. avgusta 1886.

Predsednik:
Finetti s. r.

Štv. 204.

Dve podučiteljski službi.

Na četirirazredni ljudski šoli v Reichenburg-u se umešča definitivno, na dvorazredni ljudski šoli na Blanci pa provizorično podučiteljsko mesto, prvo z dohodki po III., drugo pa po IV. plačilni vrsti.

Prosilci ali prositeljice za te mesti naj svoje rodno obložene prošnje potom pred postavljenega okr. šol. sveta vložijo do 15. septmb. 1886 pri kraj. šol. svetu v Reichenburg-u oziroma na Blanci (pošta Sevnica).

Okr. šolski svet v Sevnici, dne 16. avgusta 1886.

Predsednik
Rupnik s. r.

Štv. 381.

Mesto učiteljice za ročna dela.

Za ljudski šoli v Globokem in Pišecah se razpisuje skupno mesto učiteljice za ženska ročna dela z letno remuneracijo 180 gld. in prostim stanovanjem proti dolžnosti skozi 10 mesecev v letu po pet skupaj deset ur na teden podučevati.

Prositeljice za to mesto naj svoje redno obložene prošnje z dokazom formalne sposobnosti za ljudske šole potom predpostavljenega okr. šolsk. sveta do 15. septmb. 1886 vložé pri krajnem šol. svetu v Globokem pošta Brežice.

Okr. šolski svet v Brežicah, dne 16. avgusta 1886.

Predsednik:
Rupnik s. r.